

Plumeria obtusa (Frangipani)

Classification-

Kingdom- Plantae

Division- Magnoliophyta

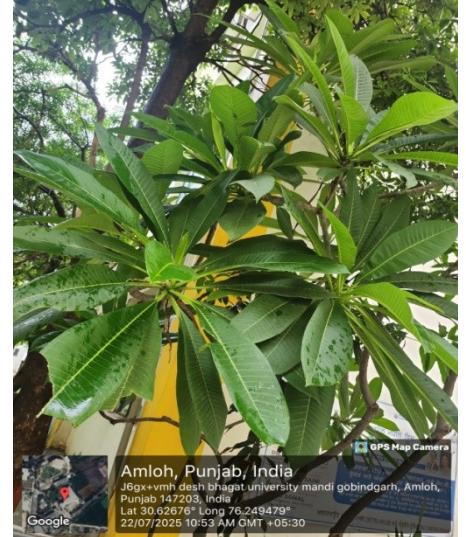
Class- Magnoliopsida

Order- Gentianales

Family- Apocynaceae

Genus- *Plumeria*

Species- *obtusa*

Habitat- Naturally found in tropical and subtropical regions, commonly growing in well-drained soils in dry forests, coastal areas, and cultivated gardens.

Morphology- *Plumeria obtusa* is a small, deciduous to semi-evergreen tree, typically growing up to 3–8 meters tall, with a thick, smooth, grey bark and a distinctly stout, succulent branching pattern. Leaves are clustered at the branch tips, simple, obovate to spatulate, dark green, and leathery, with a rounded apex and a glossy upper surface. The tree produces highly fragrant, waxy, white flowers with a yellow center, arranged in terminal cymes. Each flower has five overlapping petals forming a pinwheel shape. The fruit is a rarely seen paired follicle, containing winged seeds. Its ornamental value and drought tolerance make it widely cultivated in tropical landscapes.

Economic Importance-

Flowers and plant extracts are explored for cosmetic and perfumery applications.

Contains bioactive compounds with antibacterial and antioxidant properties.

Flowers are widely used in religious rituals.

प्लुमेरिया ओबटुसा (गोल पत्ती चंपा)

वर्गीकरण -

जगत – पादप

विभाग – मैग्नोलियोफाइटा

वर्ग – मैग्नोलियोप्सिडा

क्रम – जेन्टियनेल्स

कुल – एपोसाइनेसी

जाति – प्लुमेरिया

प्रजाति – ओबटुसा

आवास (Habitat):

यह पौधा उष्णकटिबंधीय और उपोष्णकटिबंधीय क्षेत्रों में पाया जाता है। यह विशेष रूप से अच्छी जलनिकासी वाली भूमि, शुष्क जंगलों, तटीय इलाकों, और बाग-बगीचों में उगाया जाता है।

आकृति-विज्ञान (Morphology):

Plumeria obtusa एक छोटा, पर्णपाती या अर्ध-सदाबहार वृक्ष है जो लगभग 3–8 मीटर तक ऊँचा होता है। इसकी छाल चिकनी और भूरे रंग की होती है और शाखाएँ मोटी व रसदार होती हैं। पत्तियाँ शाखाओं के सिरे पर गुच्छों में लगती हैं, आकार में अंडाकार से चमचीनुमा, चमकदार और मोटी होती हैं। फूल सफ़ेद रंग के, पीले केंद्र के साथ, सुगंधित और मोम जैसे होते हैं, जो गुच्छों में खिलते हैं। प्रत्येक फूल में पाँच पंखुड़ियाँ होती हैं जो चक्की जैसी आकृति बनाती हैं। फल जोड़े में बनते हैं लेकिन कम ही देखे जाते हैं, जिनमें पंखदार बीज होते हैं।

आर्थिक महत्व (Economic Importance):

फूलों और अर्क का उपयोग इत्र और सौंदर्य प्रसाधनों में किया जाता है। इसमें जीवाणुरोधी और एंटीऑक्सीडेंट गुण पाए जाते हैं। फूलों का उपयोग धार्मिक अनुष्ठानों में बड़े पैमाने पर किया जाता है।

ਪਲੂਮੇਰੀਆ ਓਬਟੂਸਾ (ਚੰਬੇਲੀ)

ਵਰਗੀਕਰਨ -

ਰਾਜ - ਪੌਦੇ

ਵਿਭਾਗ - ਮੈਗਨੋਲਿਓਫਾਈਟਾ

ਵਰਗ - ਮੈਗਨੋਲਿਓਪਸਿਡਾ

ਕ੍ਰਮ - ਜੈਨਸੀਅਨਲੇਸ

ਪਰਿਵਾਰ - ਏਪੋਸਾਈਨੇਸੀ

ਜੀਨਸ - ਪਲੂਮੇਰੀਆ

ਪ੍ਰਜਾਤੀ - ਓਬਟੂਸਾ

ਆਵਾਸ (Habitat):

ਇਹ ਪੌਦਾ ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਉਪ-ਉੱਤਰੀ ਹਵਾਮਾਨ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਜੰਗਲਾਂ, ਤਟ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਾਸ ਵਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਵਧਦਾ ਹੈ।

ਆਕਾਰ ਰਚਨਾ (Morphology):

Plumeria obtusa ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਾਂ ਦਰਮਿਆਨਾ, ਪੱਤਝੜ ਜਾਂ ਅੱਧ-ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਰਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਦਰੱਖਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲਗਭਗ 3-8 ਮੀਟਰ ਉੱਚਾ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਛਾਲ ਚਿਕਣੀ ਅਤੇ ਸਲੇਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੱਤੇ ਗੁਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਚਮਚੀ ਆਕਾਰ ਦੇ, ਚਮਕਦਾਰ ਅਤੇ ਮੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫੁੱਲ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੀਲਾ ਕੇਂਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਅਤੇ ਮੋਮ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਫੁੱਲ ਪੰਜ ਪੱਖੁੜੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਚੌਕੀ ਵਰਗੀ ਆਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਲ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਬਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਹੀ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਰਥਿਕ ਮਹੱਤਤਾ (Economic Importance):

ਇਸਦੇ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਪੌਦੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਰਸ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧ ਅਤੇ ਸੰਮਰਪਣ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਪੌਦਾ ਜੀਵਾਣੂ ਨਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਐਂਟੀ-ਆਕਸੀਡੈਂਟ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਫੁੱਲ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।